

Gustav Meyrink a theosofie

Gustav Meyer (Meyrink) patřil v době před první světovou válkou k nejčtenějším německým autorům vůbec. Jeho tvorba je nerozlučně spjata s Prahou, kde strávil téměř celé své mládí.

Narodil se 19. 1. 1868 ve Vídni jako nemanželské dítě. Jeho rodiči byli herečka Marie Meyerová a württemberský státní ministr baron Carl von Varnbühler von und zu Hemmingen, který se s jeho matkou nikdy neoženil. Meyrinkova matka často měnila angažmá, a přešla tak se synem z Vídně do Mnichova, poté do Hamburku a nakonec do Prahy, avšak ani tady nezůstala natrvalo, a když odcházela, zanechala syna zde. Meyrink byl už v době příchodu do Prahy studentem gymnázia, z něhož roku 1885 přešel na pražskou obchodní akademii, kterou roku 1888 zakončil absol-

Gustav Meyrink patřil k významným německým spisovatelům, jejichž dílo je spojené s Prahou.

ventskou zkouškou. Pracoval jako volontér v exportním obchodě a stal se spolumajitelem bankovního obchodu Meyer & Morgenstern.

Gustav Meyrink se od svých gymnaziálních let účastnil pražského německého společenského a kulturního života. Od devadesátých let se jako bankéř scházel s řadou mladých německých spisovatelů a umělců, mezi nimiž nechyběli ani R. M. Rilke, P. Leppin, O. Wiener, A. Moissi, H. Steiner nebo M. Brod.

Gustav Meyrink byl jedněmi ctěn a zbožňován, druhými ale hluboce nenáviděn. Oba postoje měly jistě příčinu v jeho jedinečně svérázné povaze, v jeho nekonformnosti a provokativnosti. Antipatie soustředěné proti jeho osobě se projevily roku 1901, kdy byl dvakrát udán soudu, jednou pro urážku na cti, podruhé pro finanční podvody. Obě udání byla křivá, přesto ale umožnila policejní šikanování a Meyrinkovu společenskou diskreditaci. Pro něj to znamenalo rozhodující životní zkoušku, která však s sebou přinesla jeho umělecké prvotiny. Na jaře roku 1903 vyšla v Mnichově jeho první sbírka povídek, rok nato druhá a úspěchy, jichž jejich prostřednictvím dosáhl, ho přiměly, aby opustil dráhu obchodníka v Praze a přestěhoval se do Vídně, kde se stal redaktorem časopisu „Der liebe Augustin“. Od roku 1906 žil Meyrink v Mnichově a od roku 1911 ve Starnberku u Starnberského jezera. Předválečná doba pro něj znamenala velký vzestup do slávy, poválečná doba byla obdobím odeznívání ohlasu veřejnosti. Zájem širších vrstev o jeho práce opadal s jejich prohlubujícím se záběrem. Meyrink usiloval o vyjádření stále hlubší moudrosti a ztvárnění skrytějších souvislostí a vrstev lidské existence. Zemřel tak téměř v zapomnění 5. 12. 1932 ve Starnberku.

Do Meyrinkových pražských let spadá také začátek jeho zájmu o různé spirituální a okultní nauky a proudy. K theosofii ho přivedl baron Leonhardi ze Stráže a Meyrink se brzy stal nejaktivnějším členem theosofické skupiny, která se vytvořila, a posléze předsedou theosofické lóže U modré hvězdy, zasvěcené roku 1891. Tento kroužek se scházel každý týden v jeho bytě na Ferdinandově třídě

č. 10 ke studiu literatury a provádění pokusů. Meyrink ovládal angličtinu, což byl jazyk pro četbu všech hlavních theosofických spisů nezbytný, a tak překládal svým přátelům z knih, kterých si údajně dával posílat bedny. Překlady pořizoval tak, že je volně diktoval a někdo další je zapisoval. V roce 1894 tak přeložil například knihu „Věda dechu“ od H. P. Blavatské.¹⁹ Knihy půjčoval Maxi Brodovi i Juliu Zeyerovi, tomu je posílal do Vodňan.²⁰ Vedl rozsáhlou korespondenci s předními světovými okultisty a stal se dokonce členem tzv. Esoterní školy Theosofické společnosti v Londýně. Brzy však nabyl dojmu, že se smrtí zakladatelky se z ní vytratila podstatná část jejího spirituálního obsahu a že už není s to pomoci člověku v jeho vnitřním vývoji. Přestože je známo, že se za svého vídeňského pobytu stýkal s několika theosofy, jako byli Franz Hartmann a Friedrich Eckstein²¹, jeho spojení s Theosofickou společností se zřejmě uvolnilo.

Výmluvné a charakteristické jsou jeho vzpomínky na počátky vlastní literární činnosti, které vidí v úzké souvislosti s duchovními zážitky dosaženými díky Esoterní škole Theosofické společnosti:

„... Inu, co bych k tomu ještě dále řekl, stojí v některých mých knihách. Spisovatelem jsem se stal takřka přes noc. Předtím jsem byl po absolvování obchodní akademie v Praze třináct let bankéřem. Extrémně obtížné řemeslo. Má náhlá proměna neudivila pouze mé okolí, nýbrž i mě samotného. Až do vydání mé první novely, Žhavý voják' jsem totiž neprojevil nejmenší literární ambice. Spíše byl ve mně temný, od útlého mládí pocíťovaný pud: Pryč od té nešťastné touhy chtít vše, co se stane, rozumově, vysvětlit! To mě brzy vedlo k podrobnému studiu okultních problémů. V anglické theosofické společnosti jsem našel stejně smýšlející osoby, s nimiž jsem vědecky zkoumal skutečnost špiritistických fenoménů. Jistě, i v této oblasti jsou podvodníci. Já sám jsem vyzkoušel stovky médií, s většinou z nich nebylo nic, gaoneři nebo hysterici.

Ale po čtyřicetileté práci s okultními věcmi nejen že věřím, ale vím, že vůle umožňuje člověku proniknutí do takového světa, který nelze vidět očima, uchopit rukama a, vysvětlit' všední logikou.

V Easter School, pod vedením Annie Besantové, jsem prováděl metodické jogové cviky, které mě vedly k pozoruhodné schopnosti vidět kdykoliv za jasného, naprosto bdělého vědomí obrazy, které pravděpodobně nejsou nic jiného než materializace myšlenek, které se vynořují z našeho vědomí.

Téměř vše, co jsem napsal, není ‚zpoetizováno‘, nýbrž vzniklo z vizí, ze zřetných obrazů, které má ruka zkrátka zapsala. Toto zapsání proběhlo v mnohých případech bez jakékoliv umělecké kontroly, takže mnohým mým novelám zcela chybí takzvaná literární výstavba. Často je pointa hned na začátku příběhu. Nepsal jsem ty věci proto, abych si získal jméno spisovatele. Spíše mi šlo o to nalézt čtenáře, kteří by byli prostřednictvím mých novel a románů sami podníceni k vlastnímu vizionářskému zření. Dnes jsem více než kdy jindy přesvědčen, že nepíšu já, nýbrž že, ono píše.“